

Útgrevstur ríkar Føroya søgu:

Túsund ára gomul búseting í Argisbrekku við Eiðisvatn

Fornfrøðingarnir hava funnið nógvar áhugaverdar húsaleivdir og lutir frá víkingaöld.

Sagnirnar og kvæðini eiga føroyingar — í so máta eiga vit røtur langt aftur í tíðina. Málið var eisini í evstu stund bjargað, áðrenn mentanarligur ágangur úttanifrá varð við yvir-lutan.

Seyðahald, bjargarrokt-ing, útróður og grindadráp eru partar av teirri meira itøkiligum barlast undanfarnu ættir góvu í arv til eftirkomararnar fyrri at eisini teimum kundi vera liv lagað her á landi.

Myndin kámost

Men longur vit leita aftur í tíðina, tess meira kámost burtur myndin av gerandisdegnum, og nærkast vit 1400 árunum, eiga vit so at siga bert Føroyingasøgu, hendinga útgrevstur við teimum prógvum

teir bera okkum, og gitingar, meira ella minni undirbygdar, um hvussu búleikast hevur verið her heima frá landnámi til ta tíðina, haðani vit eiga skjalprógvað tilfar.

Og heilt upp til okkara dagar hevur Føroyingasøga verið nýtt í skúlunum sum tilfar til uppruna okkara sum tjóð. Onkur hevur meira varisliga skotið upp ein stubba úr »De mensura et orbis terrarum« hjá iranum Dicu. Og henda bók er skrivað eini 300 ár, áðrenn islendingar settu seg at skriva Føroyingasøgu eftir munnligum frágreiðingum, ið høvdu funnið sær veg hagar.

Menn ikki eggjaðir

Ein skuldi trúð, at eitt slíkt glopp í próvfestu søgu í nógvar størri mun

enn higartil vildi eggjað monnum til at nomið sær kunnleika uttaneftir, soleiðis at vit sjálvir kundu farið í holt við at kanna ta ørgrynna av fornum bústöðum, vit vita finnst í oyggjunum.

Men soleiðis týskist ikki at hava verið. Onkur hendingamaður hevur nomið sær fornfrøðisliga útbúgving. Tá ið so Fornminnisavnið hevur staðið fyrri nógvum útgrevstrum ymsa staðni í landinum, so hevur verið neyðugt at fáa hjálpuð til tess at kunna kanna hesi mongu fornminni til botns.

Teir stýrandi lítlan áhuga

Heldur ikki boðar tað frá stórvegis ansi fyrri gomlunum, tá vit mugu ásanna, at fornminni sjáldan vinna

áhuga hjá teim stýrandi, fyrr enn soleiðis er vordíð, at tey orsakað av samfelagsgagnligum úbyggingum eru um at fara fyrri skeyti med alla.

Dømi kundu fleiri verið nevnd her, men tær fornfrøðisligu kanningar, ið nú eru uppi í tíðini, eru tær, ið á sumri og heysti 85 og 86 hava verið framdar í Argisbrekku við Eiðisvatn.

SEV úbyggingin við Eiðisvatn ger, at økið í næstu framtíð verður sett undir vatn. Men áðrenn hetta hendir, meta tey lutakandi í útgrevstrinum, at tað, sum bjargast kann av fornminnum, er bjargað og varðveitt fyrri eftirtíðina.

Búseting við Eiðisvatn!

Frá náttúrunnar hond liggur Eiðisvatn í um 130

Givin — byrja aftur til várs

Nú um dagarnar góvust tey 10 fólkinum við útgrevstrararbeiðinum í Argisbrekku við Eiðisvatn. Veðrið hevur tarnað arbeiðinum nóg, tó at fornfrøðingarnir hava fingið nóg burtur úr.

Ætlanin er tó ikki at gevast med alla. SEV fer um stutta tíð at hækka vatnstøðuna í Eiðisvatni, men óvist er, hvussu nóg og óvist er eisini, um útgrevsturin fer at liggja undir vatni.

Ætlanin hjá SEV er so at lækka vatnstøðuna aftur tíðliga komandi ár, tá teir skulu gera ymisk arbeiði liðug. Hetta merkir, at fornfrøðingarnir sleppa fram aftur at grava einaferð til várs. Tað verður so triðja árið, at grivið verður í Argisbrekku við Eiðisvatn.

Vit hava vitjað við Eiðisvatn og tosað við fólkinum, ið hava staðið fyrri útgrevstrinum. Har hava verið ialt 10 fólk og grivið. Tað eru umframt føroyingar eisini danir og svíar.

Tað er Føroya Fornminnisavnið, sum stendur fyrri útgrevstrinum, meðan tað er SEV, sum rindar fyrri hann. Roknað verður við, at alt arbeiðið við útgrevstrinum fer at kosta einar 1,5 til 2 mill. kr. tá avtornar.

metra hædd yvir havinum. Vatnið vendir í útnyrðing-landnyrðing-land-synning, og størsta longd in er um 1.000 metrar, meðan størsta breidd er um 400 metrar.

Í landsynningsendanum rennur Argisá út í vatnið og í útnyrðingsendanum fer Breiðá út av oman á Breiðásand. Har menn eru komnir fram á forna búseting, skal bert ein øking upp á 4 til 5

metrar í vatnstøðu til, áðrenn alt útgrevstrararbeiðið liggur undir í vatni.

Spyrt tú eldri eiðismenn um teir hava verið vitandi um búseting á staðnum, so eru svarini ymisk. Sum heild tykjast teir at hava verið greiðir yvir, at fólk fyrr sótu hjá neytum har uppi. Men nær, og undir hvørjum umstøðum, vita teir ikki.

Tað ørgrynna av staðarnøvnunum, ið finnst við vatnið, kundi bent á, at her hevur verið stórri virkseimi enn annars í haganum uttanum. Hetta, saman við staðarnavninum Argi, hevur vakt áhuga fornfrøðinga.

Ergi-navnið komið við víkingum

Christian Matras metir í viðgerð sini av orðinum argi ella ergi, at tað stavar frá keltiskum æirg, ið er at sammata við hitt norska »sæter«. Onkur hevur tí varisliga ført fram, at talan er um keltiska búseting.

Heldur er talan um, at tað eru víkingar, sum eru komnir við navninum við tað, at »argir« verður upptikið í norrøna málið í 900-talinum sum úrslit av sambandinum við m.a. Írland.

Fyrstu kanningararnar

Fyrirreikandi kanningararbeiðið av økinum byrjaði á sumri 1982, tá tað gjordist greitt, at SEV projekt-ið við Eiðisvatn fór at gerast veruleiki.

Hetta árið varð økið kannað og funnið varð

Nógvar fólk hava vitjað útgrevstrararbeiðið. Her er tað Susan, sum greiðir eiðisfólki frá teimum áhugaverdu húsaleivdunum. Tey eru annars í ferð við at taka myndir úr stiganum niður yvir útgrevsturina

Foto: Kallmar